

Студент 4 курсу
факультету обліку і аудиту ХНЕУ

ПРОБЛЕМИ СТАНОВЛЕННЯ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В АГРОПРОДОВОЛЬЧОМУ КОМПЛЕКСІ УКРАЇНИ

Анотація. Розглянуто головні проблеми малого бізнесу, запропоновано напрями ефективних важелів активізації малої агробізнесової діяльності.

Аннотация. Рассмотрены главные проблемы малого бизнеса, предложены направления эффективных рычагов активизации малой агробизнесовой деятельности.

Annotation. The main problems of small business are considered, directions of effective levers of activation of small agrobusiness activity are offered.

Ключові слова: мале підприємництво, агропродовольчий комплекс, агробізнес.

У даний період зусилля суспільства і держави спрямовані на забезпечення подолання наслідків глибокої кризи та виходу економіки України на якісно новий етап розвитку. Це передбачає активний пошук напрямів підвищення ефективності матеріального виробництва. В агропродовольчому комплексі одними із них виступають розвиток малого підприємництва і формування ефективних організаційно-економічних механізмів його підтримки. Розвиток малої підприємницької діяльності в агропродовольчому комплексі сприяє підвищенню ефективності господарювання, розширенню зайнятості сільського населення, наповненню ринку новими товарами та послугами і таким чином стає каталізатором подальшого економічного зростання країни. Тенденції розвитку малого підприємництва в аграрній і переробній сферах АПК на нинішньому етапі свідчать переважно про спад. Тому актуальність статті обумовлює необхідність аналізу чинників і виявлення проблем, що гальмують його розвиток, та визначення пріоритетних напрямів активізації малого підприємництва в АПК України.

Теоретичним підґрунтям вивчення проблем малого підприємництва є праці А. Сміта, В. Зомбарта, Р. Кантільона, Ф. Хайека, М. Вебера, Р. Хизрича. Основоположником сучасного розуміння підприємництва вважається Й. Шумпетер. Проблемам малого підприємництва, зокрема в аграрній сфері, присвячені роботи В. Андрійчука, П. Гайдучького, А. Герасимчука, А. Заїнчковського, Д. Крисанова, М. Маліка, Л. Молдаван, Л. Романової, П. Саблука та ін., однак у цих роботах не розглянуто пріоритетні напрямки активізації малого підприємництва в АПК України.

Мета дослідження – розробка практичних пропозицій, спрямованих на активізацію розвитку та підвищення ефективності діяльності малих підприємницьких структур в АПК.

Об'єктом дослідження є процеси функціонування та розвитку малої підприємницької діяльності в АПК.

Предметом дослідження є теоретико-методичні підходи та практичні аспекти активізації розвитку малого підприємництва в АПК.

Черненко С. М. розглядає підприємництво як тип господарської діяльності, для якої характерними є організаційно-господарська новизна, гнучкість, постійне самовідтворення й ризикування заради досягнення високих прибутків [1].

Найбільш ефективним напрямом у здійсненні підприємництва є мале підприємництво, адже саме йому притаманна можливість ефективної інноваційної діяльності. Його особливість полягає у виконанні специфічних економічних функцій, які складно реалізувати великим підприємствам. Саме мале підприємництво здатне найоперативніше реагувати на кон'юнктуру ринку і таким чином надавати ринковій економіці необхідну гнучкість. Значною є роль малого бізнесу у здійсненні прориву на важливих напрямках науково-технічного прогресу. З огляду на специфіку і функціональну роль у перехідній економіці особливу увагу належить приділяти формуванню малого підприємництва в агропродовольчому комплексі.

Висока ефективність цього сектора у створенні нової техніки і технологій досягається завдяки мобільності управління агрофірмами, швидкості прийняття рішень, концентрації зусиль на одному напрямі, залученню висококваліфікованих спеціалістів, фінансовій підтримці не тільки держави, але й великих корпорацій, які сподіваються використати результати малого підприємництва [2].

Мале підприємництво в агропродовольчому комплексі як діяльність можна віднести до економічної категорії, що формується на певному етапі соціально-економічного розвитку і відображає сукупність об'єктивних явищ, закономірностей, тенденцій, процесів у взаємозв'язку з різними сферами життєдіяльності суспільства [3].

Мале підприємництво в Україні у цілому, особливо в агропродовольчій сфері, знаходиться у доволі складних умовах, а темпи його розвитку не виправдовують покладених на цей сектор надій. Це зумовлює проведення глибокого аналізу різних аспектів розвитку малого агробізнесу, виявлення чинників і проблем, які його гальмують, та розроблення пропозицій, спрямованих на їх подолання [4].

Необхідними передумовами і важливими чинниками успішного розвитку малого підприємництва на

наявність розвиненої інфраструктури підтримки малої підприємницької діяльності; пільговий режим оподаткування; спрощена процедура реєстрації малих підприємницьких структур та спрощена їх звітність; ефективна система захисту власності тощо [5].

На сучасному етапі розвиток малого агробізнесу гальмується недосконалістю нормативно-правової бази та чинної системи оподаткування, слабкістю ринкової інфраструктури, обмеженістю фінансово-кредитних ресурсів, а також складністю їх отримання, мінливістю економічної ситуації в цілому. Хронічного характеру набули проблеми низької платоспроможності партнерів і споживачів продукції, дефіциту необхідного обладнання та сільськогосподарської техніки, професійної невідповідності підприємців-початківців, слабкості дорадчої служби та ін [6].

Головною проблемою для малого агробізнесу є дефіцит власного стартового капіталу та складність, невідповідність, а нерідко й неможливість отримання зовнішніх коштів. У цьому зв'язку підтримка з боку держави повинна здійснюватися двома шляхами: 1) допомогою при формуванні стартового капіталу для створення малих агробізнесових формувань; 2) створенням сприятливих умов для розвитку малих підприємств цього сектора.

Нарощування масштабів кредитування малих підприємств агропродовольчого комплексу можливе шляхом підвищення доступності кредитних ресурсів внаслідок розвитку іпотеки землі, надання пільгових кредитів, їх ефективного використання і своєчасного повернення, створення спеціальних установ з мікрокредитування малих підприємств, а також активізації роботи існуючих кредитних спілок. Це важливі інструменти забезпечення вирішення проблеми кредитування суб'єктів малого агробізнесу.

Негативний вплив на розвиток малого підприємництва в агропродовольчому комплексі справляють часті зміни законодавства. Особливо чутливими в цьому плані є новостворені малі агропідприємства. Для них можуть стати ефективними такі важелі оподаткування. По-перше, впровадження стимулюючої системи оподаткування: при зростанні обсягів і рентабельності виробництва продукції норматив сплати податків зменшується. По-друге, удосконалення методики оцінки прибутковості виробництва. Традиційно прибутком підприємства вважається різниця між доходами і матеріальними витратами. Оподаткований прибуток виправдано зменшити на величину витрат щодо впровадження нових технологій і обладнання для виробництва аграрної продукції, а також на суму сплат відсотків за кредит та на поповнення обігових коштів [1].

Таким чином, можна зробити висновки, що зміцнення ринкових відносин в Україні активізує розвиток малого агробізнесу. Цей сектор економіки розвивається переважно шляхом залучення коштів населення, є найменш бюджетомістким і за своєю природою знаходиться у нерівних конкурентних умовах порівняно з великими фірмами. Він значною мірою забезпечує наповнення ринку товарами і послугами, виступає основою дрібнотоварного виробництва, сприяє структурній перебудові економіки та реалізації інноваційних стратегій, створенню нових робочих місць. Тому для успішного розвитку малого агробізнесу необхідно формувати сприятливе економічне середовище та запровадження ефективних важелів підтримки. Це дозволить суттєво розширити роль цього сектора в забезпеченні сталого розвитку аграрної економіки.

Наук. керівн. Часовнікова Ю.С.

Література: 1. Черненко С. М. Проблеми розвитку малого підприємництва в агропродовольчому комплексі // Мат. доп. Всеукр. наук.-практ. конф. молодих вчених "Економіка підприємства: проблеми теорії та практики". – Дніпропетровськ, 2007. – С. 53–55. 2. Коробка С. В. Інноваційна діяльність у малому підприємстві / С. В. Коробка // Наукові праці III міжнародної науково-практичної конференції 12 травня 2005 року у Хмельницькому економічному університеті : у 2-х ч. Ч. 2. – Чернівці : Букрек, 2005. – С. 195–198. 3. Варналій З. С. Мале підприємництво: основи теорії і практики / З. С. Варналій. – К. : Знання, КОО, 2010. – 302 с. 4. Збарський В. К. Тенденції розвитку малого підприємництва / В. К. Збарський // Економіка АПК. – 2009. – № 8. – С. 115–120. 5. Коробка С. В. Проблеми та перспективи розвитку малого підприємництва в сільському господарстві України / Коробка С. В. // Вісник Хмельницького національного університету. – 2006. – № 3. – С. 102–106. 6. Гринюк А. В. Перспективи розвитку малого бізнесу крізь призму доступності кредитних ресурсів / А. В. Гринюк // Вісник НБУ. – 2010. – № 1. – С. 52–53.